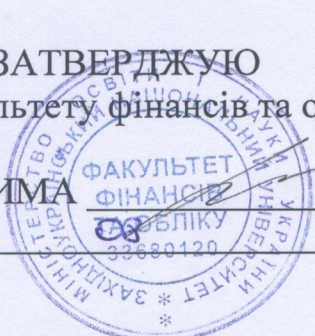

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету фінансів та обліку
Андрій КІЗИМА
« 29 » _____ 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
« 29 » _____ 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор навчально-наукового інституту новітніх освітніх технологій
Святослав ПИТЕЛЬ
« 29 » _____ 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

«Фінанси страхових компаній»

ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – 07 Управління та адміністрування
спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа, страхування
освітньо-професійна програма «Фінансовий менеджмент»

Кафедра фінансових технологій та банківського бізнесу

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. заняття (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Екзамен (семестр)
Денна	4	7	46	44	5	12	103	210	7
Заочна	4	7	8	4	—	—	198	210	8

В.О. Ус

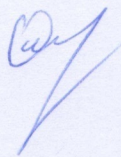
Тернопіль–2025

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа, страхування, затвердженої на засіданні Вченої Ради Західноукраїнського національного університету, протокол № 9 від 15.06.2022 р.

Робочу програму склали: доцент кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу, канд. екон. наук, доцент Володимир КОСТЕЦЬКИЙ
доцент кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу, канд. екон. наук, доцент Галина КУЛИНА

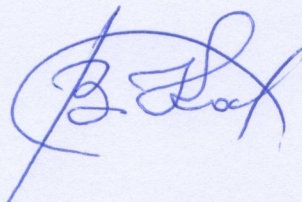
Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фінансових технологій та банківського бізнесу, протокол № 1 від 28.08.2025 р.

Завідувач кафедри фінансових
технологій та банківського бізнесу
д-р екон. наук, професор

Ольга КНЕЙСЛЕР

Гарант ОПП,
канд. екон. наук, доцент

Володимир КОСТЕЦЬКИЙ

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІНАНСИ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ»

1. Опис дисципліни «Фінанси страхових компаній»

Дисципліна – «Фінанси страхових компаній»	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 7	Галузь знань – 07 Управління та адміністрування	Статус дисципліни: блок обов’язкових дисциплін, цикл професійної підготовки Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 5	Спеціальність – 072 Фінанси, банківська справа та страхування. Освітньо-професійна програма – «Фінансовий менеджмент»	Рік підготовки: <i>денна форма</i> – 4; <i>заочна форма</i> – 4 Семестр: <i>денна форма</i> – 7; <i>заочна форма</i> – 7, 8
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: <i>денна форма</i> – 46 год.; <i>заочна форма</i> – 8 год. Практичні заняття: <i>денна форма</i> – 44 год.; <i>заочна форма</i> – 4 год.
Загальна кількість годин – 210		Індивідуальна робота: <i>денна форма</i> – 5 год. Тренінг: <i>денна форма</i> – 12 год. Самостійна робота: <i>денна форма</i> – 103 год; <i>заочна форма</i> – 198 год.
Тижневих годин: <i>денна форма</i> – 14 год., з них аудиторних – 5 год.		Вид підсумкового контролю: екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «Фінанси страхових компаній»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Дисципліна «Фінанси страхових компаній» спрямована на формування у здобувачів освіти теоретичних знань та вироблення практичних навичок щодо формування, розподілу та використання фінансових ресурсів страхових компаній, ефективного застосування базових концепцій, що пояснюють механізми управління ними на практиці.

Головним завданням курсу є оволодіння методологією дослідження фінансів страхових компаній, набуття вмінь критично аналізувати ефективність їх організації з використанням сучасних методик фінансового менеджменту та виокремлювати невирішені проблеми з подальшим обґрунтуванням напрямів їх розв’язання; набуття практичних навичок з формування, розподілу та використання фінансових ресурсів, капіталу та

технічних резервів страхових компаній, оптимізації структури дозволених активів, визначення фінансового результату від страхової, інвестиційної та фінансової діяльності, оцінки фінансового стану, рівня платоспроможності, фінансової надійності та стійкості страховика; аналізу та роботи з фінансовою звітністю.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

У результаті вивчення дисципліни «Фінанси страхових компаній» здобувачі повинні:

- вивчити страхову термінологію, зрозуміти економічну сутність та особливості організації фінансів страхових компаній, необхідність державного регулювання фінансових аспектів діяльності страховика; розвинути вміння використовувати фінансові механізми страхового захисту майнових інтересів юридичних і фізичних осіб при настанні страхових випадків на основі застосування необхідного методичного інструментарію;
- ознайомитися із засадами формування фінансових ресурсів страхових компаній у розрізі власних, залучених і позикових джерел; навчитися оцінювати структуру капіталу страховика, розвинути навички застосовування методів та пропонування обґрунтованих рішень щодо її оптимізації; зрозуміти концепції вартості капіталу страховика та розвинути вміння застосовувати методичні підходи до її оцінки;
- зрозуміти сутність і знати класифікацію грошових надходжень страхових компаній, навчитися аналізувати їх; розвинути вміння визначати страхові премії як основне джерело надходжень страховика від операційної діяльності та розраховувати їх величину;
- зрозуміти сутність та ознайомитися із призначенням і роллю технічних резервів страховика, вивчити їх склад; знати порядок формування технічних резервів і моделі оцінки резерву премій; навчитися перевіряти адекватність технічних резервів та достатність резервів збитків;
- зрозуміти специфіку покриття технічних резервів; знати вимоги до активів страховика, включаючи вимоги до активів на покриття технічних резервів;
- знати особливості та порядок формування фінансових результатів діяльності страхової компанії, навчитися їх аналізувати та планувати; розвинути вміння визначати та розподіляти прибуток страховика, а також пропонувати обґрунтовані рішення щодо покращення фінансових результатів діяльності страхової компанії;
- ознайомитися із системою та методикою оподаткування страхових компаній в Україні; навчитися визначати величину податків, які сплачує страховик згідно податкового законодавства;
- зрозуміти сутність та особливості оцінки фінансового стану страхової компанії, навчитися аналізувати фінансовий стан страховика як суб'єкта господарювання; зрозуміти економічну сутність та компоненти фінансової надійності, стійкості і платоспроможності страхової компанії як складових оцінки її фінансового стану, навчитися виявляти чинники, які на них впливають; розвинути навички застосовування базового та спрощеного підходів до оцінки платоспроможності страховика, знати порядок розрахунку капіталу платоспроможності страховика за класами страхування.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни

- розуміння особливостей функціонування фінансів страховиків та здатність використовувати фінансові механізми страхового захисту майнових інтересів юридичних і фізичних осіб у разі настання страхових випадків.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни

Дисципліни, вивчення яких передувало вивченню дисципліни «Фінанси страхових компаній»: «Гроші та кредит», «Фінансовий менеджмент» та «Страхування».

2.5. Результати навчання

- демонструвати уміння використовувати фінансові механізми страхового захисту майнових інтересів юридичних і фізичних осіб при настанні страхових випадків на основі застосування необхідного методичного інструментарію.

3. Програма дисципліни «Фінанси страхових компаній»

Змістовий модуль 1. Теоретичні та нормативно-правові аспекти організації фінансів страхових компаній

Тема 1. Сутність фінансів страховика та особливості їх організації

Специфіка страхування як виду підприємницької діяльності. Економічна сутність страхової діяльності. Статус страховиків в Україні. Організаційно-правова форма страховиків як суб'єктів господарювання. Основні етапи створення страхової компанії. Ліцензування страхової діяльності. Філія та представництво страховика. План діяльності страховика. Страхова компанія як фінансова установа.

Поняття фінансів страхових компаній та їх матеріальний зміст. Система фінансових відносин страхових компаній. Характеристика основних форм зовнішніх та внутрішніх фінансових відносин страховиків. Суб'єкти фінансових відносин.

Функції фінансів страхових компаній: мобілізаційна, розподільча, контрольна. Принципи та особливості організації фінансів страхових компаній.

Сутність державного регулювання фінансів страховиків. Механізм державного регулювання фінансів страхових компаній. Фактори, що впливають на механізм державного регулювання фінансів страхових компаній. Функції та права Уповноваженого органу – Національного банку України. Методи, форми та інструменти державного регулювання страхової діяльності.

Тема 2. Фінансові ресурси страхових компаній

Поняття та види фінансових ресурсів страхових компаній. Призначення фінансових ресурсів. Джерела утворення фінансових ресурсів страховика. Принципи та особливості формування фінансових ресурсів.

Власні фінансові ресурси страхових компаній. Призначення власних фінансових ресурсів. Порядок формування власних фінансових ресурсів страховика. Зареєстрований капітал. Вимоги вітчизняного законодавства до формування зареєстрованого (статутного) капіталу страховими компаніями. Додатковий капітал та джерела його формування. Резервний капітал страховика. Нерозподілений прибуток. Особливості використання власних фінансових ресурсів страхових компаній.

Позикові фінансові ресурси страховиків, їх склад та структура. Класифікація позикових фінансових ресурсів. Умови визнання обов'язків страхової компанії зобов'язаннями. Характеристика окремих видів позикових фінансових ресурсів страхових компаній. Банківські кредити. Фінансовий лізинг. Кредиторська заборгованість перестраховикам. Облігаційні позики. Поточна заборгованість за розрахунками. Особливості формування та напрями використання окремих видів позикових фінансових ресурсів страховика.

Структура капіталу страхової компанії. Роль структури капіталу в забезпеченні ефективної фінансової діяльності та фінансової рівноваги страховика. Фактори, що визначають формування структури капіталу страхової організації. Оптимізація структури капіталу страховика.

Поняття вартості капіталу страхових організацій. Види вартості капіталу страховика. Характеристика методичних підходів щодо оцінки вартості капіталу страхових організацій. Середньозважена вартість капіталу страховика. Методика розрахунку середньозваженої вартості страхової компанії.

Тема 3. Грошові надходження страхових компаній

Сутність грошових надходжень страховика та їх класифікація. Відмінність між грошовими надходженнями та доходами страховика.

Операційна діяльність як основна діяльність страховика. Поняття інвестиційної діяльності. Поняття фінансової діяльності страхових компаній.

Страхові премії як головне джерело надходжень страхової організації від операційної діяльності. Структура страхового тарифу. Законодавчі обмеження та вимоги стосовно страхових тарифів.

Інші надходження від операційної діяльності. Комісійна винагорода за передачу ризику в перестраховування. Частки страхових виплат, компенсовані перестраховиками. Суми, що повертаються із страхових технічних резервів, інших ніж резерв незароблених премій. Суми, що повертаються із резервів страхування життя. Суми, що повертаються із централізованих страхових резервних фондів. Суми, що повертаються в результаті переданого страхувальниками або іншими особами права вимоги до особи, відповідальної за заподіяні збитки. Інші операційні доходи.

Грошові надходження від інвестиційної діяльності. Грошові надходження від фінансової діяльності. Інші грошові надходження страховика.

Тема 4. Технічні резерви страховика, їх склад і порядок формування

Поняття технічних резервів. Роль технічних резервів у забезпеченні безперервності страхового циклу. Види технічних резервів страховиків в Україні. Резерв премій. Резерви збитків. Резерв заявлених, але не виплачених збитків. Резерв збитків, які виникли, але не заявлені. Резерв бонусів. Резерв витрат на отримання регресів.

Моделі оцінки резерву премій та критерії їх застосування. Загальна та спрощена моделі оцінки резерву премій. Порядок розрахунку резерву заявлених, але не виплачених збитків. Актуарні методи розрахунку резерву збитків, які виникли, але не заявлені. Дисконтування майбутніх грошових потоків. Маржа ризику.

Особливості спрощеної моделі оцінки резерву премій за договорами вихідного перестраховування. Особливості формування резерву збитків за договорами вихідного перестраховування, а також очікуваних доходів від регресних вимог та суброгацій за договорами вихідного перестраховування.

Перевірка адекватності технічних резервів та достатності резервів збитків.

Тема 5. Покриття технічних резервів активами

Необхідність державного регулювання інвестиційної діяльності страховика. Активи страховика. Класифікація активів страхових компаній.

Принципи формування активів на покриття технічних резервів. Прийнятні активи для покриття технічних резервів страховика. Вимоги до диверсифікації активів страхових компаній України для їх включення до прийнятних активів страховика. Вимоги до активів на покриття технічних резервів.

Порядок ведення реєстру активів для покриття технічних резервів за договорами страхування (перестраховування).

Змістовий модуль 2. Практика здійснення фінансових процесів у страхових компаніях

Тема 6. Фінансові результати діяльності страхових компаній

Доходи страхових організацій, їх характеристика та склад. Доходи від страхової діяльності, їх економічний зміст. Страхові премії як основне джерело надходжень страхової компанії. Фактори, що впливають на обсяг надходжень страхових премій.

Інші доходи від страхової діяльності: дохід від операцій з перестраховування; повернені суми із технічних резервів, інших ніж резерв незароблених премій та централізованих страхових резервних фондів.

Доходи від інвестиційної діяльності страховиків. Доходи від фінансової діяльності страхових організацій. Доходи від здійснення страховиком інших операцій.

Сутність та особливості витрат страхових організацій. Фактори, що зумовлюють обсяги та склад витрат страховика. Витрати на проведення страхової діяльності. Витрати на ведення діяльності страхової організації як суб'єкта господарювання.

Формування фінансових результатів діяльності страхової компанії. Особливості визначення обсягу прибутку страховика. Прибуток компаній від здійснення страхової діяльності. Джерела та механізм формування інших видів прибутків страховика. Напрями розподілу прибутку страховика.

Рентабельність як важливий показник ефективності господарської діяльності страхових компаній. Рентабельність страхових операцій. Визначення рентабельності за видами страхування. Рентабельність страхової діяльності та порядок її розрахунку. Рентабельність активів страховика. Рентабельність страхових послуг. Рентабельність власного капіталу. Показник загальної рентабельності діяльності страхової організації.

Тема 7. Оподаткування страхових компаній

Становлення системи оподаткування страхових компаній в Україні. Складові системи оподаткування діяльності страховиків. Характеристика змін в об'єктах і ставках оподаткування страховиків. Фактори, що обумовлюють особливості оподаткування страхових компаній. Вплив податків на фінансові результати страхових компаній. Законодавчі та нормативні акти, що регулюють чинну систему оподаткування страхових компаній в Україні.

Особливості оподаткування доходу (прибутку) страхових компаній. Податок на прибуток страхових компаній. Особливості оподаткування доходів від страхової діяльності. Порядок визначення доходу від страхових операцій, що підлягає оподаткуванню. Валові доходи страхової компанії від страхової діяльності. Склад валових витрат від страхових операцій. Оподаткування перестрахових операцій. Оподаткування доходів від страхової діяльності страховиків-нерезидентів.

Оподаткування доходів страхових компаній від діяльності іншої, ніж страхова. Порядок визначення доходу від нестрахової діяльності, що підлягає оподаткуванню. Склад валових доходів страховика від нестрахових операцій. Валові витрати від нестрахової діяльності. Особливості оподаткування інвестиційної діяльності страхових компаній. Оподаткування операцій страховика з цінними паперами.

Інші види податків і зборів, які сплачують страхові компанії в Україні. Оподаткування страхової діяльності в різних країнах світу. Вдосконалення оподаткування діяльності страхових компаній в Україні.

Тема 8. Фінансовий стан страховика та його оцінка

Фінансовий стан страхової компанії. Елементи фінансового стану страховика. Фактори, що впливають на фінансовий стан страхових компаній. Стадії фінансового стану страховиків. Показники фінансового стану страхових компаній.

Оцінка фінансового стану страховика. Необхідність та мета оцінки фінансового стану страхових організацій. Фінансовий аналіз як механізм оцінки фінансового стану страхової компанії. Види аналізу фінансового стану страховика. Принципи функціонування системи неперервного спостереження за фінансовим станом страхової компанії. Оцінка фінансового стану страховика як суб'єкта господарювання. Алгоритм розрахунку основних показників, що характеризують фінансовий стан страховика як суб'єкта господарювання.

Поняття фінансової надійності страхових організацій. Ознаки фінансової надійності. Чинники, що впливають на фінансову надійність страховика. Умови забезпечення фінансової надійності страховика. Фінансова стійкість страхової компанії. Критерії визначення фінансової стійкості страховика. Індикатори оцінки фінансової надійності та стійкості страхової компанії. Коефіцієнт Ф. В. Коньшина та визначення фінансової стійкості

страхових операцій та страхового фонду. Фактори та елементи впливу на фінансову стійкість страховика.

Платоспроможність страхових компаній, її значення. Необхідність законодавчо-нормативних вимог щодо забезпечення платоспроможності страховиків. Рівні регулятивного капіталу. Умови забезпечення платоспроможності страховиків згідно з Законом України «Про страхування».

Особливості базового підходу до оцінки платоспроможності страховика. Капітал платоспроможності при оцінці платоспроможності страховика за базовим підходом. Мінімальний капітал при оцінці платоспроможності страховика за базовим підходом. Спрощений підхід оцінки платоспроможності страховика. Порядок розрахунку капіталу платоспроможності страховика за класами страхування. Рівні, компоненти та вимоги до регулятивного капіталу страховика. Порядок формульного розрахунку капіталу платоспроможності за класами страхування за спрощеним підходом.

Загальна характеристика вимог до платоспроможності страховиків згідно Директиви EC Solvency II.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Фінанси страхових компаній»

Денна форма

Тема	Кількість годин					
	Лекції	Практ. заняття	Інд. робота	Тренінг	СРС	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. Теоретичні та нормативно-правові аспекти організації фінансів страхових компаній						
Тема 1. Сутність фінансів страховика та особливості їх організації	6	4	2	6	12	Поточне опитування
Тема 2. Фінансові ресурси страхових компаній	6	6			12	
Тема 3. Грошові надходження страхових компаній	4	4			12	
Тема 4. Технічні резерви страховика, їх склад і порядок формування	6	6			12	
Змістовий модуль 2. Практика здійснення фінансових процесів у страхових компаніях						
Тема 5. Покриття технічних резервів активами	6	6	3	6	12	Поточне опитування
Тема 6. Фінансові результати діяльності страхових компаній	6	6			12	
Тема 7. Оподаткування страхових компаній	4	6			13	
Тема 8. Фінансовий стан страховика та його оцінка	8	6			18	
Разом	46	44	5	12	103	

Тема	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1. Теоретичні та нормативно-правові аспекти організації фінансів страхових компаній			
Тема 1. Сутність фінансів страховика та особливості їх організації	2	2	24
Тема 2. Фінансові ресурси страхових компаній			25
Тема 3. Грошові надходження страхових компаній	2		25
Тема 4. Технічні резерви страховика, їх склад і порядок формування			25
Змістовий модуль 2. Практика здійснення фінансових процесів у страхових компаніях			
Тема 5. Покриття технічних резервів активами	2	2	25
Тема 6. Фінансові результати діяльності страхових компаній			25
Тема 7. Оподаткування страхових компаній	2		24
Тема 8. Фінансовий стан страховика та його оцінка			25
Разом	8	4	198

5. Тематика практичних занять з дисципліни «Фінанси страхових компаній»

Денна форма навчання

Практичне заняття 1-2

Тема 1. Сутність фінансів страховика та особливості їх організації

Мета полягає в ознайомленні із страховою термінологією, розумінні економічної сутності та особливості організації фінансів страхових компаній, необхідності державного регулювання фінансових аспектів діяльності страховика; розвитку вміння використовувати фінансові механізми страхового захисту майнових інтересів юридичних і фізичних осіб при настанні страхових випадків на основі застосування необхідного методичного інструментарію.

Питання для обговорення:

1. Специфіка страхування як виду підприємницької діяльності.
2. Страхова компанія як суб'єкт підприємницької діяльності.
3. Специфіка діяльності страхової компанії як фінансової установи.
4. Сутність та значення фінансів страхових компаній.
5. Функції та принципи фінансів страхових компаній.
6. Необхідність державного регулювання фінансів страховика.
7. Структура та складові елементи фінансового механізму страхових.

Практичне заняття 3-5

Тема 2. Фінансові ресурси страхових компаній

Мета полягає в ознайомленні із засадами формування фінансових ресурсів страхових компаній у розрізі власних, залучених і позикових джерел, набутті вмінь оцінювати

структуру капіталу страховика; розвитку навичок застосовувати методи та пропонувати обґрунтовані рішення щодо її оптимізації; розумінні концепції вартості капіталу страховика та розвитку навичок застосовувати методичні підходи до її оцінки.

Питання для обговорення:

1. Поняття, склад та принципи формування фінансових ресурсів страхових компаній.
2. Власні фінансові ресурси страхових організацій, їх склад та порядок формування.
3. Склад та джерела утворення залучених фінансових ресурсів страховиків.
4. Склад та джерела утворення позикових фінансових ресурсів страховиків.
5. Структура капіталу страхових компаній та методи її оптимізації.
6. Вартість капіталу страховика та характеристика методичних підходів щодо її оцінки.

Практичне заняття 6-7

Тема 3. Грошові надходження страхових компаній

Мета полягає в ознайомленні із сутністю і класифікацією грошових надходжень страхових компаній, набутті вміння аналізувати їх; розвитку навичок визначення страхових премій як основного джерела надходжень страховика від операційної діяльності та розрахунку їх величини.

Питання для обговорення:

1. Сутність грошових надходжень страховика та їх класифікація.
2. Страхові премії як головне джерело надходжень страхової організації від операційної діяльності.
3. Інші надходження страховиків від операційної діяльності.
4. Грошові надходження страховиків від інвестиційної та фінансової діяльності, інші доходи страховика.

Практичне заняття 8-10

Тема 4. Технічні резерви, їх склад і порядок формування

Мета полягає в ознайомленні із сутністю, призначенням і роллю технічних резервів страховика, вивченні їх складу; освоєнні порядку формування технічних резервів і моделей оцінки резерву премій; розвитку навичок перевірки адекватності технічних резервів та достатності резервів збитків.

Питання для обговорення:

1. Поняття технічних резервів. Роль технічних резервів у забезпеченні безперервності страхового циклу.
2. Склад технічних резервів страховиків в Україні.
3. Вимоги до якості даних, що використовуються для розрахунку технічних резервів.
4. Моделі оцінки резерву премій та критерії їх застосування.
5. Загальні положення щодо резерву збитків.
6. Резерв заявлених, але не виплачених збитків.
7. Актuarні методи розрахунку резерву збитків, які виникли, але не заявлені.
8. Інші види технічних резервів та методи їх формування.
9. Особливості формування резервів премій і збитків за договорами вихідного перестрахування, очікуваних доходів від регресних вимог та суброгацій за договорами вихідного перестрахування.
10. Перевірка адекватності технічних резервів та достатності резервів збитків.

Практичне заняття 11-13

Тема 5. Покриття технічних резервів активами

Мета полягає в ознайомленні із специфікою покриття технічних резервів; освоєнні вимог до активів страховика, включаючи вимоги до активів на покриття технічних резервів.

Питання для обговорення:

1. Необхідність державного регулювання інвестиційної діяльності страховика.
2. Принципи формування активів на покриття технічних резервів.
3. Прийнятні активи для покриття технічних резервів страховика.
4. Вимоги до активів на покриття технічних резервів.
5. Порядок ведення реєстру активів для покриття технічних резервів за договорами страхування (перестрахування).

Практичне заняття 14-16

Тема 6. Фінансові результати діяльності страхових компаній

Мета полягає в ознайомленні із особливостями та порядком формування фінансових результатів діяльності страхової компанії, розвитку навичок їх аналізу та планування; розвитку вміння визначати та розподіляти прибуток страховика, а також пропонувати обґрунтовані рішення щодо покращення фінансових результатів діяльності страхової компанії.

Питання для обговорення:

1. Зміст, склад та джерела формування доходів страхових компаній.
2. Види і структура витрат страховика.
3. Формування фінансових результатів діяльності страхової компанії. Прибуток страховика.
4. Порядок визначення прибутку від страхової діяльності.
5. Напрями розподілу прибутку страховика.
6. Система показників рентабельності страховика та методи їх обчислення.

Практичне заняття 17-19

Тема 7. Оподаткування страхових компаній

Мета полягає в ознайомленні із системою та методикою оподаткування страхових компаній в Україні; розвитку навичок визначення величини податків, які сплачує страховик згідно податкового законодавства.

Питання для обговорення:

1. Становлення системи оподаткування страхових організацій в Україні.
2. Особливості оподаткування доходу (прибутку) страхових компаній:
 - 2.1. Об'єкти оподаткування.
 - 2.2. Ставки податків.
 - 2.3. Порядок обчислення податків.
 - 2.4. Особливості визначення об'єкта оподаткування від провадження страхової діяльності із страхування життя.
3. Інші види податків і зборів, які сплачують страхові компанії в Україні.
4. Оподаткування страхової діяльності в різних країнах світу.

Практичне заняття 20-22

Тема 8. Фінансовий стан страховика та його оцінка

Мета полягає в ознайомленні із сутністю та особливостями оцінки фінансового стану страхової компанії; розвитку навичок аналізу фінансового стану страхової компанії як суб'єкта господарювання; розумінні економічної сутності та компонент фінансової надійності, стійкості і платоспроможності страховика як складових оцінки його фінансового стану, розвитку вміння виявляти чинники, які на них впливають; розвитку навичок застосування базового та спрощеного підходів до оцінки платоспроможності страховика,

освоєнні порядку розрахунку капіталу платоспроможності страховика за класами страхування.

Питання для обговорення:

1. Сутність, компоненти та стадії фінансового стану страхової компанії.
2. Необхідність, мета та механізм оцінки фінансового стану страховика.
3. Оцінка фінансового стану страховика як суб'єкта господарювання.
4. Фінансова надійність і стійкість страхової компанії, критерії їх визначення.
5. Фактори та елементи впливу на фінансову стійкість страховика.
6. Поняття платоспроможності страхової компанії та умови її забезпечення.
7. Особливості базового підходу до оцінки платоспроможності страховика.
8. Спрощений підхід оцінки платоспроможності страховика. Порядок розрахунку капіталу платоспроможності страховика за класами страхування.
9. Загальна характеристика вимог до платоспроможності страхових компаній згідно Директиви ЄС Solvency II.
10. Рейтингова оцінка діяльності страхових компаній.

Заочна форма навчання

Практичне заняття 1

Тема 1. Сутність фінансів страховика та особливості їх організації

Мета полягає в ознайомленні із страховою термінологією, розумінні економічної сутності та особливості організації фінансів страхових компаній, необхідності державного регулювання фінансових аспектів діяльності страховика; розвитку вміння використовувати фінансові механізми страхового захисту майнових інтересів юридичних і фізичних осіб при настанні страхових випадків на основі застосування необхідного методичного інструментарію.

Питання для обговорення:

1. Специфіка страхування як виду підприємницької діяльності.
2. Страхова компанія як суб'єкт підприємницької діяльності.
3. Специфіка діяльності страхової компанії як фінансової установи.
4. Сутність та значення фінансів страхових компаній.
5. Функції та принципи фінансів страхових компаній.
6. Необхідність державного регулювання фінансів страховика.
7. Структура та складові елементи фінансового механізму страхових.

Тема 2. Фінансові ресурси страхових компаній

Мета полягає в ознайомленні із засадами формування фінансових ресурсів страхових компаній у розрізі власних, залучених і позикових джерел, набутті вмінь оцінювати структуру капіталу страховика; розвитку навичок застосовувати методи та пропонувати обґрунтовані рішення щодо її оптимізації; розумінні концепції вартості капіталу страховика та розвитку навичок застосовувати методичні підходи до її оцінки.

Питання для обговорення:

1. Поняття, склад та принципи формування фінансових ресурсів страхових компаній.
2. Власні фінансові ресурси страхових організацій, їх склад та порядок формування.
3. Склад та джерела утворення залучених фінансових ресурсів страховиків.
4. Склад та джерела утворення позикових фінансових ресурсів страховиків.
5. Структура капіталу страхових компаній та методи її оптимізації.
6. Вартість капіталу страховика та характеристика методичних підходів щодо її оцінки.

Тема 3. Грошові надходження страхових компаній

Мета полягає в ознайомленні із сутністю і класифікацією грошових надходжень страхових компаній, набутті вміння аналізувати їх; розвитку навичок визначення страхових премій як основного джерела надходжень страховика від операційної діяльності та розрахунку їх величини.

Питання для обговорення:

1. Сутність грошових надходжень страховика та їх класифікація.
2. Страхові премії як головне джерело надходжень страхової організації від операційної діяльності.
3. Інші надходження страховиків від операційної діяльності.
4. Грошові надходження страховиків від інвестиційної та фінансової діяльності, інші доходи страховика.

Тема 4. Технічні резерви, їх склад і порядок формування

Мета полягає в ознайомленні із сутністю, призначенням і роллю технічних резервів страховика, вивченні їх складу; освоєнні порядку формування технічних резервів і моделей оцінки резерву премій; розвитку навичок перевірки адекватності технічних резервів та достатності резервів збитків.

Питання для обговорення:

1. Поняття технічних резервів. Роль технічних резервів у забезпеченні безперервності страхового циклу.
2. Склад технічних резервів страховиків в Україні.
3. Вимоги до якості даних, що використовуються для розрахунку технічних резервів.
4. Моделі оцінки резерву премій та критерії їх застосування.
5. Загальні положення щодо резерву збитків.
6. Резерв заявлених, але не виплачених збитків.
7. Актуарні методи розрахунку резерву збитків, які виникли, але не заявлені.
8. Інші види технічних резервів та методи їх формування.
9. Особливості формування резервів премій і збитків за договорами вихідного перестрахування, очікуваних доходів від регресних вимог та суброгацій за договорами вихідного перестрахування.
10. Перевірка адекватності технічних резервів та достатності резервів збитків.

Практичне заняття 2

Тема 5. Покриття технічних резервів активами

Мета полягає в ознайомленні із специфікою покриття технічних резервів; освоєнні вимог до активів страховика, включаючи вимоги до активів на покриття технічних резервів.

Питання для обговорення:

1. Необхідність державного регулювання інвестиційної діяльності страховика.
2. Принципи формування активів на покриття технічних резервів.
3. Прийнятні активи для покриття технічних резервів страховика.
4. Вимоги до активів на покриття технічних резервів.
5. Порядок ведення реєстру активів для покриття технічних резервів за договорами страхування (перестрахування).

Тема 6. Фінансові результати діяльності страхових компаній

Мета полягає в ознайомленні із особливостями та порядком формування фінансових результатів діяльності страхової компанії, розвитку навичок їх аналізу та планування; розвитку вміння визначати та розподіляти прибуток страховика, а також пропонувати обґрунтовані рішення щодо покращення фінансових результатів діяльності страхової компанії.

Питання для обговорення:

1. Зміст, склад та джерела формування доходів страхових компаній.
2. Види і структура витрат страховика.
3. Формування фінансових результатів діяльності страхової компанії. Прибуток страховика.
4. Порядок визначення прибутку від страхової діяльності.
5. Напрями розподілу прибутку страховика.
6. Система показників рентабельності страховика та методи їх обчислення.

Тема 7. Оподаткування страхових компаній

Мета полягає в ознайомленні із системою та методикою оподаткування страхових компаній в Україні; розвитку навичок визначення величини податків, які сплачує страховик згідно податкового законодавства.

Питання для обговорення:

1. Становлення системи оподаткування страхових організацій в Україні.
2. Особливості оподаткування доходу (прибутку) страхових компаній:
 - 2.1. Об'єкти оподаткування.
 - 2.2. Ставки податків.
 - 2.3. Порядок обчислення податків.
- 2.4. Особливості визначення об'єкта оподаткування від провадження страхової діяльності із страхування життя.
3. Інші види податків і зборів, які сплачують страхові компанії в Україні.
4. Оподаткування страхової діяльності в різних країнах світу.

Тема 8. Фінансовий стан страховика та його оцінка

Мета полягає в ознайомленні із сутністю та особливостями оцінки фінансового стану страхової компанії; розвитку навичок аналізу фінансового стану страхової компанії як суб'єкта господарювання; розумінні економічної сутності та компонент фінансової надійності, стійкості і платоспроможності страховика як складових оцінки його фінансового стану, розвитку вміння виявляти чинники, які на них впливають; розвитку навичок застосовування базового та спрощеного підходів до оцінки платоспроможності страховика, освоєнні порядку розрахунку капіталу платоспроможності страховика за класами страхування.

Питання для обговорення:

1. Сутність, компоненти та стадії фінансового стану страхової компанії.
2. Необхідність, мета та механізм оцінки фінансового стану страховика.
3. Оцінка фінансового стану страховика як суб'єкта господарювання.
4. Фінансова надійність і стійкість страхової компанії, критерії їх визначення.
5. Фактори та елементи впливу на фінансову стійкість страховика.
6. Поняття платоспроможності страхової компанії та умови її забезпечення.
7. Особливості базового підходу до оцінки платоспроможності страховика.
8. Спрощений підхід оцінки платоспроможності страховика. Порядок розрахунку капіталу платоспроможності страховика за класами страхування.
9. Загальна характеристика вимог до платоспроможності страхових компаній згідно Директиви ЄС Solvency II.
10. Рейтингова оцінка діяльності страхових компаній.

6. Тренінг з дисципліни

Мета тренінгу з дисципліни «Фінанси страхових компаній» – узагальнення, засвоєння та закріплення знань, отриманих на лекційних і практичних заняттях, формування у студентів критичного мислення для пропонування професійних рішень, цілісного бачення і

вирішення проблем, пов'язаних із фінансовими аспектами функціонування страхових компаній, формуванням і використанням їх фінансового потенціалу для забезпечення фінансової надійності та платоспроможності.

Успішне проходження тренінгу сприяє посиленню практичної спрямованості у підготовці фахівців за ступенем вищої освіти «бакалавр».

Проведення тренінгу дозволяє:

- забезпечити засвоєння теоретичних знань, отриманих у процесі вивчення дисципліни «Фінанси страхових компаній»;
- розвинути у студентів навички пропонування обґрунтованих рішень, використання теоретичних знань для розв'язання практичних завдань та змістовного інтерпретування отриманих результатів.

Організація і порядок проведення тренінгу

1. Вступна частина передбачає актуалізацію теми тренінгового заняття та структурування процесу його проведення; ознайомлення студентів з метою тренінгу, його завданнями, процедурою проведення, очікуваними результатами; представлення програми тренінгу.

2. Організаційна частина полягає у створенні робочого настрою в колективі студентів, визначенні правил проведення тренінгового заняття, формуванні робочих груп студентів, визначенні завдань та розподілі ролей; забезпечення учасників тренінгу роздатковим матеріалом.

3. Практична частина передбачає виконання тренінгових завдань у групах із використанням базових та інноваційних методів проведення тренінгу за визначеною темою (проблемою).

4. Підведення підсумків передбачає презентацію практичної роботи в групах; обговорення результатів виконання завдань, обмін думками з проблематики теми тренінгу, підведення підсумків, оцінку результативності роботи в групах та досягнення поставлених цілей тренінгу.

Завдання для тренінгу

1. Здійснити аналіз фінансових показників діяльності страхової компанії.

Студенти об'єднуються в 3-4 групи (в залежності від кількості учасників), кожна з яких здійснює аналіз фінансових показників діяльності страхової компанії, яка займається ризиковими видами страхування або страхуванням життя. На основі отриманих результатів робочою групою робляться висновки та узагальнення щодо ефективності використання фінансового потенціалу страховика, визначаються чинники, які впливають на нього.

У підсумку відбувається представлення та спільне обговорення результатів досліджень робочих груп та обмін думками. За допомогою методу мозкового штурму студенти обґрунтовують шляхи покращення фінансових показників діяльності страхової компанії у вітчизняних реаліях функціонування.

2. Побудувати «Дерево цілей» для досліджуваної страхової компанії.

«Дерево цілей» – це наочне графічне зображення підпорядкованості та взаємозв'язку цілей, що демонструє розподіл загальної (генеральної) мети або місії на підцілі, завдання та окремі дії. При його побудові визначається мета – це те, що є бажаним результатом, успішна реалізація поставленої мети. Цілі 1, 2, 3 – це другорядні цілі, що сприяють реалізації головної мети. Щоб їх реалізувати, можливо, доведеться ще виконати інші другорядні цілі на ієрархію нижче.

При виконанні цього завдання кожному студенту з групи необхідно взяти участь у побудові «Дерева цілей» для досліджуваного страховика.

3. Сформулювати інвестиційний портфель для досліджуваного страховика, враховуючи вимоги, які висувуються до активів на покриття технічних резервів, та порівняти його з вже сформованим страховою компанією.

Підсумкова оцінка за тренінг визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих за виконання трьох завдань тренінгу.

7. Самостійна робота

Для успішного вивчення і засвоєння дисципліни «Фінанси страхових компаній» студенти повинні володіти значним обсягом інформації, частину якої вони отримують і опрацьовують шляхом самостійної роботи. Адже самостійна робота є найважливішою формою навчання у вищій школі, обов'язковим компонентом навчальної та навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Самостійна робота полягає в опрацюванні положень міжнародного законодавства з питань діяльності страхових компаній та навчальної і наукової фахової літератури, підготовці дослідницького проєкту.

Завдання для самостійної роботи

Підготувати дослідницький проєкт про діяльність страхових компаній у різних країнах світу (страхова компанія і країна обираються студентом на власний розсуд. При цьому, допускається повторення країни, але не страховика).

Проект має розкривати наступні пункти:

- висвітлення основних законодавчих норм і вимог щодо створення та започаткування діяльності страхової компанії, регулятора ринку, порядку ліцензування та обсягу зареєстрованого капіталу;
- дослідження представника страхового ринку обраної країни – страхової компанії, яка здійснює страхування життя, чи загальне (ризикове) страхування. Визначення її місця на ринку, аналізу страхового портфеля та способів просування страхових продуктів;
- на основі опрацювання фінансової звітності аналіз фінансових показників діяльності досліджуваного страховика, специфіки його страхової, фінансової та інвестиційної діяльності; оцінювання рівня платоспроможності страховика;
- окреслення особливостей оподаткування діяльності страхової компанії;
- обґрунтування переваг функціонування страхових компаній у досліджуваній країні та можливостей їх використання у вітчизняній страховій практиці.

Результати виконаного завдання самостійної роботи оформлюються у вигляді презентації чи реферату. При оцінці результатів враховуються: глибина та всебічність розкриття змісту завдання; рівень володіння навчальним матеріалом, винесеним на самостійну роботу; самостійність, аргументованість, оригінальність викладу самостійно опрацьованого матеріалу та представлення результатів дослідження.

Підсумкова оцінка за самостійну роботу визначається за виконання завдання самостійної роботи. Максимальна кількість балів за завдання самостійної роботи становить 100 балів.

8. Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні та індивідуальні заняття, консультації, самостійна робота, робота у групах, методи опитування, тестування, моделювання практичних ситуацій, реферування.

9. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Фінанси страхових компаній» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- поточне опитування, тестування;
- презентації результатів виконаних завдань;
- оцінювання результатів модульної контрольної роботи;
- оцінювання результатів самостійної роботи студентів;
- наукова дискусія;
- інші види індивідуальних і групових завдань;

10. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

11. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) із дисципліни «Фінанси страхових компаній» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5
10%	10%	10%	10%	5%	15%	40%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2	Тренінг	Самостійна робота	Екзамен
Підсумкова оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (кожен здобувач має бути оцінений не рідше як раз на два заняття)	Модульна робота по темах 1-4, яка містить: 1) 2 теоретичні питання по 25 балів кожне – макс. 50 балів; 2) 10 тестів по 3 бали за тест – макс. 30 балів; 3) задача – макс. 20 балів. У сумі – 100 балів.	Підсумкова оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (кожен здобувач має бути оцінений не рідше як раз на два заняття)	Модульна робота по темах 5-8, яка містить: 1) теоретичні питання по 25 балів кожне – макс. 50 балів; 2) 10 тестів по 3 бали за тест – макс. 30 балів; 3) задача – макс. 20 балів. У сумі – 100 балів.	Підсумкова оцінка за тренінг визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час тренінгу	Підсумкова оцінка за самостійну роботу визначається за виконання завдання самостійної роботи	Структура екзаменаційного білета: 1) теоретичне питання – макс. 20 балів; 2) дві задачі по 20 балів за кожную – макс. 40 балів; 3) 10 тестів по 4 бали за тест – макс. 40 балів У сумі – 100 балів

Поточне опитування під час заняття:

90-100 балів – здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, дає аргументовану, послідовну й обґрунтовану відповідь, формулює висновки та узагальнення, розв'язує задачі, вирішує практичні та ситуаційні завдання, досконало володіє навиками користування фінансовою звітністю страховика та її ґрунтового аналітичного опрацювання;

75-89 балів – здобувач вищої освіти правильно, у достатньо повному обсязі дає виклад навчального матеріалу, але при розкритті деяких питань не вистачає достатньої аргументації в поясненнях, допускаються несуттєві неточності та незначні помилки, розв'язує задачі, вирішує практичні та ситуаційні завдання лише з певною допомогою викладача чи колег, вміє користуватися фінансовою звітністю страховика;

65-74 бали – здобувач вищої освіти загалом володіє навчальним матеріалом та викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування й аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

60-64 бали – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, фрагментарно та поверхнево викладає його, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

35-59 балів – здобувач вищої освіти виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, не може пояснити проблему, хоча і поверхнево її розуміє, допускаючи при цьому суттєві помилки;

0-34 бали – здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, не розкриває зміст теоретичних питань.

Підсумкова оцінка за поточне опитування визначається як середнє арифметичне оцінок, отриманих під час практичних занять.

Модульний контроль:

– 2 теоретичних питання, за відповідь на які здобувач вищої освіти може отримати від 0 до 25 балів за кожне (макс. 50 балів):

21-25 балів – здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, дає аргументовану, послідовну й обґрунтовану відповідь, формулює висновки та узагальнення;

11-20 балів – здобувач вищої освіти загалом володіє навчальним матеріалом, але не в повному обсязі його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності;

0-10 балів – здобувач вищої освіти виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно його викладає, допускає суттєві неточності та помилки;

– тестові завдання: 10 тестів, за правильну відповідь на кожен з тестів здобувач вищої освіти може отримати 3 бали, що в підсумку дає максимально 30 балів;

– задачі: дві задачі, за розв'язання кожної з яких здобувач вищої освіти може отримати від 0 до 20 балів:

15-20 балів – здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, самостійно і правильно розв'язує задачу й інтерпретує отримані результати;

6-14 балів – здобувач вищої освіти у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно виконує завдання, але допускає несуттєві неточності та фрагментарно (без аргументації) інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання завдання;

1-5 балів – здобувач вищої освіти фрагментарно виконує ситуативне завдання, допускає суттєві неточності, недостатньо розкриває зміст завдання, що свідчить про низький рівень опанування навчального матеріалу.

Підсумкова оцінка за модульний контроль визначається як сума балів за виконані завдання й оцінюється від 0 до 100 балів.

Тренінг:

90-100 балів – здобувач вищої освіти активно працює під час проведення тренінгу, вільно й аргументовано використовує навчальний матеріал для розкриття змісту завдань тренінгу, ґрунтовно аналізує аналітичні матеріали, демонструє творчий підхід до виконання х завдань тренінгу;

75-89 балів – здобувач вищої освіти доволі активно працює під час проведення тренінгу, виконує завдання тренінгу лише з певною допомогою колег, достатньо ґрунтовно

аналізує аналітичні матеріали, демонструє творчий підхід до виконання окремих завдань тренінгу;

60-74 бали – здобувач вищої освіти доволі пасивно працює під час проведення тренінгу, долучається до виконання лише окремих завдань тренінгу, в окремих моментах виявляючи творчий підхід до виконання окремих завдань тренінг, поверхнево аналізує аналітичні матеріали;

1-59 балів – здобувач вищої освіти демонструє небажання брати участь у виконанні завдань під час проведення тренінгу, долучається до розкриття їх змісту лише на вимогу колег чи викладача, не аналізує аналітичні матеріали.

Самостійна робота:

90-100 балів – зміст самостійної роботи розкритий у повній мірі та відповідає встановленим вимогам до оформлення результатів виконаних завдань, містить елементи самостійного дослідження, під час презентації результатів самостійної роботи здобувач вищої освіти демонструє високий рівень опанування навчального матеріалу, уміння аналізувати й узагальнювати теоретичний і практичний матеріал, творчо підійти до підготовки презентації;

75-89 балів – представлені результати самостійної роботи відповідають встановленим вимогам, зміст самостійної роботи загалом розкритий, але присутні несуттєві недопрацювання, не вистачає достатньої глибини дослідження проблем, здобувач презентує матеріал у логічній послідовності, робить певні узагальнення і висновки, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, допускається незначних помилок у формулюванні понять, розрахунках при аналізі фінансових показників, презентація роботи при цьому має незначні недоліки як за змістом, так і за оформленням;

60-74 бали – завдання самостійної роботи виконані на недостатньому рівні, логічно не завершені аналіз і оцінка стану об'єкту дослідження, наведені авторські пропозиції і рекомендації є загальними (без урахування особливостей об'єкту дослідження) і недостатньо обґрунтованими, здобувач припускається значних помилок у розрахунках, матеріал презентує фрагментарно, без логічної послідовності, відповіді на запитання нечіткі, презентація роботи при цьому має значні недоліки як за змістом, так і за оформленням.

1-59 балів – зміст виконаного здобувачем вищої освіти завдання для самостійної роботи не розкрито, оформлення і презентація роботи не відповідає встановленим вимогам, відповіді на запитання відсутні, неточні або неповні, не наведені шляхи вирішення проблеми або вони не обґрунтовані та випадкові.

Екзамен:

Екзаменаційний білет складається із:

– теоретичного (проблемного) питання: 1 теоретичне питання, за відповідь на яке здобувач може отримати від 0 до 20 балів.

15–20 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, всебічно, самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст завдання.

1–14 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не в повному обсязі, фрагментарно (без аргументації та обґрунтування) його викладає, недостатньо розкриває зміст завдання, допускаючи при цьому суттєві неточності, відповіді на запитання нечіткі.

– тестів: 10 тестів, за правильну відповідь на кожен із яких студент може отримати 4 бали, що в підсумку дає максимально 40 балів;

– задач (практичних завдань): 2 задачі, за розв'язання кожної із яких здобувач може отримати від 0 до 20 балів, що в підсумку дає максимально 40 балів;

15–20 балів – у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання і інтерпретує отримані результати, демонструє самостійність виконання.

5–14 балів – у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, правильно розв'язує практичне завдання, але на додаткові контрольні запитання відсутня повна відповідь, допускає несуттєві неточності та фрагментарно (без аргументації) інтерпретує

отримані результати, демонструє самостійність виконання.

1–4 балів – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно розв’язує практичне завдання, допускає суттєві неточності, поверхнево його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань.

Підсумкова оцінка за екзамен визначається як сума балів за виконані завдання й оцінюється від 0 до 100 балів.

Шкала оцінювання:

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-39	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов’язковим повторним курсом)

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ з/п	Найменування	Номер теми
1.	Технічне забезпечення: мультимедійний проєктор, ноутбук, проєкційний екран.	1-8
2.	Базове програмне забезпечення: ОС Windows. Стандартне програмне забезпечення базових інформаційних технологій: MS Office (Word, Excel, PowerPoint, Microsoft Visio). Телекомунікаційне програмне забезпечення (Internet Explorer, Opera, Google Chrome, Firefox, Viber тощо).	1-8
3.	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності).	1-8
4.	Комунікаційне програмне забезпечення Zoom для проведення занять в режимі on-line (за необхідності).	1-8
5.	Зразки форм фінансової звітності страхових компаній.	2-8

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02. 12. 2010 (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n10756>.
2. Про затвердження Положення про вимоги до системи управління страховика: Постанова Правління НБУ від 27.12.2023 р. № 194. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0194500-23#top>.
3. Про затвердження Положення про встановлення вимог щодо забезпечення платоспроможності та інвестиційної діяльності страховика: Постанова Правління НБУ від 29.12.2023 р. № 201. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0201500-23#Text>.
4. Про затвердження Положення про порядок формування страховиками технічних резервів: Постанова Правління НБУ від 29.12.2023 р. № 203. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0203500-23#Text>.
5. Про страхування: Закон України від 18.11.2021 р. № 1909-IX. Верховна Рада України.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>.

6. Березька К., Кнейслер О., Спасів Н., Кулина Г. Інформаційна технологія прогнозування фінансових результатів страхових компаній. *Ukrainian Journal of Information Technology*. 2021. Vol. 3. No 2. P. 87–93.
7. Борисова В., Селезень О., Ждек В. Фінансовий аналіз стійкості страхових компаній. *Управління змінами та інновації*. 2024. № 10. С. 61–65.
8. Борисюк О. В., Петриняк А. Я. Платформатизація страхового бізнесу як інструмент удосконалення страхового менеджменту в Україні. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 74. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6004/5940>
9. Гогохія Л. Б., Куряча Н. В. Аналіз ймовірності банкрутства страхової компанії. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 31. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/724/695>.
10. Гудзинська Л. Ю., Грипа В. А. Інвестиційна діяльність страхових компаній України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 61. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3842/3762>.
11. Дранус В., Дранус Л., Трушкіна Н. Інноваційні підходи до управління платоспроможністю страхових компаній в Україні. *Вісник Львівського національного університету природокористування. Серія Економіка АПК*. 2023. № 30. С. 151–156. URL: <https://visnyk.lnup.edu.ua/index.php/economics/article/view/190/172>.
12. Журавка О. С., Кожушко І. О., Рябушка Л. Б. Процес управління страховим портфелем страхової компанії. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: Економіка та управління*. 2023. № 9. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view/2023-9-08-02/2023-9-08-02>
13. Качула С., Лисяк Л., Ляшевський Я. Аналіз формування доходу і розподілу прибутку страхових компаній (на прикладі АК «Страхова група «ТАС»). *Агросвіт*. 2021. № 1-2. С. 12–19.
14. Кисільова І., Величко А. Оцінка фінансової надійності страхової організації. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 28. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/471/453>.
15. Кнейслер О. В., Кулина Г. М., Федорович І. М. Трансформація світового страхового ринку в умовах запровадження нових бізнес-моделей та сучасних страхових технологій. *Світ фінансів*. 2024. № 2(79). С. 41–54. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1692/1703>.
16. Кнейслер О., Король С., Спасів Н. Прагматизм управління фінансовою стійкістю страхових компаній в Україні. *Світ фінансів*. 2022. № 7(72). С. 99–110. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1537/1545>.
17. Костецький В. Страховий ринок в умовах війни та шляхи виходу з кризи у повоєнний період. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством: Матеріали VI Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Полтава, 30-31 травня 2023 р.)*. Полтава, 2023. Ч. 1. С. 687–690.
18. Кривошлик Т. Д. Фінансові ресурси у формуванні фінансового потенціалу страхової компанії. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 10(12). С. 235–250.
19. Кулина Г. М., Грегоращук І. Л. Довіра як чинник забезпечення фінансової надійності страхової компанії. *Ефективна економіка*. 2025. № 2. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/5822/5878>
20. Кулина Г. Новації державного регулювання забезпечення платоспроможності страхових компаній в Україні. *Ефективна економіка*. 2024. № 4. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/download/3520/3555/8372>.
21. Кулина Г. Сучасні напрямки розвитку страхування життя у світі та Україні. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством: Матеріали VII Всеукр. наук.-практ.*

- конф. (м. Полтава, 28-29 березня 2024 р.). Полтава, 2024. С. 467-469.
22. Куцик П. О., Сороківський В. М., Кузьма Х. В. Статистичні підходи до оцінювання величини фінансових ресурсів страхових компаній. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2022. № 66. С. 5-9.
 23. Лека Т. Ризиковість функціонування страховиків та довіра страхувальників у сучасному вимірі. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2023. № 3(31). С. 213-223.
 24. Пікус Р., Лялькін О. Формування інвестиційної стратегії страхової компанії в умовах сучасних викликів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 3. С. 41–48.
 25. Попович Д. В., Біда М. С., Закорко К. К. Тенденції розвитку страхового ринку України в умовах воєнного стану. *Молодий вчений*. 2023. № 3(115). С. 110–114. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5791/5666>.
 26. Рудь І. Ю., Мальцева А. С. Аналіз та оцінка фінансового стану страхової компанії. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 54. С. 229-233.
 27. Савченко О., Пустовіт О. Матриця фінансового розвитку та оптимізація фінансової стратегії страхової компанії (на прикладі ПрАТ «СК «ЄВРОІНС УКРАЇНА»). *Development Service Industry Management*. 2023. № 4. С. 81–85.
 28. Ситник Н., Тишковець М. Фінансово-економічна безпека страхової компанії та її забезпечення. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1262/1216>
 29. Страховий менеджмент : підручник / [О. В. Кнейслер та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. О. В. Кнейслер. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 321 с.
 30. Татарин Н., Підручняк К. Особливості фінансової діяльності страхових компаній в Україні. *Молодий вчений*. 2022. № 5(105). С. 30-35.
 31. Тимчак М. В., Чепара І. П. Реформування страхової діяльності в Україні: концептуальні підходи та перспективи розвитку. *Науковий вісник Ужгородського Університету. Сер.: Економіка*. 2023. Вип. 1(61). С. 166-171.
 32. Федішин М. П., Попова Л. В., Кучерівська С. С. Фінанси страхових організацій: у схемах і таблицях: навч. посібник. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2023. 228 с.
 33. Чуницька І. І., Богріновцева Л. М. Особливості діяльності страхових компаній на фінансовому ринку України в умовах воєнного стану. *Інфраструктура ринку*. 2023. Вип. 71. С. 251-258. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2023/71_2023/46.pdf.
 34. 2025 global insurance outlook: Evolving industry operating models to build the future of insurance / Focusing on agility, innovation, and customers to help navigate complexities and meet new demands. URL: <https://www.deloitte.com/us/en/insights/industry/financial-services/financial-services-industry-outlooks/insurance-industry-outlook.html#the-road>
 35. Al-Sabti A. A. W. H., Al-Tamimi S. A., Yasir M. H. The Role of Technical Reserves and Investments in Income Smoothing Operations: Empirical Evidence in Insurance Companies Operating in the Gulf Cooperation Council Countries. *Cuadernos de Economía*. 2024. Vol. 47, Issue 133. Pp. 185-194. URL: https://www.researchgate.net/publication/382220842_The_Role_of_Technical_Reserves_and_Investments_in_Income_Smoothing_Operations_Empirical_Evidence_in_Insurance_Companies_Operating_in_the_Gulf_Cooperation_Council_Countries
 36. Beers B. (2023). A Brief Overview of the Insurance Sector. URL: <https://www.investopedia.com/ask/answers/051915/how-does-insurance-sector-work.asp>.
 37. Firouzi M., Emamverdi Gh., Hamidian M. Determining the Financial Solvency Level of Insurance Companies by Insurance Branches. *Management Strategies and Engineering Sciences*. 2025. № 7(4). Pp. 125-132. URL: https://www.researchgate.net/publication/391674674_Determining_the_Financial_Solvency_Level_of_Insurance_Companies_by_Insurance_Branches

38. Global Insurance Market Report (GIMAR) / e International Association of Insurance Supervisors (IAIS). URL: <https://www.iais.org/uploads/2024/12/Global-Insurance-Market-Report-2024.pdf>
39. Hersch K., Colaço J., Canaan M. 2024 global insurance outlook: insurers evolving to address changing operating environment and precipitate even greater societal impact. URL: <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/industry/financial-services/financial-services-industry-outlooks/insurance-industry-outlook.html>
40. Key Rules on Insurance Tax. URL: <https://nav.gov.hu/pfile/file?path=/en/taxation/Booklets/45---key-rules-on-insurance-tax>
41. Kizi T. M. S. Management of Financial Resources of Insurance Companies. International journal on economics, finance and sustainable development. 2023. Vol. 5, № 3. P. 77-80. URL: <https://journals.researchparks.org/index.php/IJEFS/article/view/4149>.
42. Morara K., Sibindi A. B. Determinants of Financial Performance of Insurance Companies: Empirical Evidence Using Kenyan Data. *Journal of Risk and Financial Management*. 2021. Vol. 14. P. 566. URL: <https://www.mdpi.com/1911-8074/14/12/566>.
43. Regulatory Capital Adequacy for Life Insurance Companies A Comparison of Four Jurisdictions. URL: <https://www.soa.org/4a194f/globalassets/assets/files/resources/research-report/2023/erm-191-reg-capital-with-final-visuals.pdf>.
44. Regulatory Capital Adequacy for Life Insurance Companies A Comparison of Four Jurisdictions. URL: <https://www.soa.org/4a194f/globalassets/assets/files/resources/research-report/2023/erm-191-regcapital-with-final-visuals.pdf>
45. Walsh A. B. The Life Insurance Industry's Investment Conundrums. URL: <https://www.guggenheiminvestments.com/perspectives/portfolio-strategy/the-life-insurance-industrys-investment-conundrums>